

Tudattalan emlékezet a nemlétezőre – morfológiai előfeszítés több felvonásban, létező és nem létező szavakkal

Az elvégzett kísérletsorozat célja kettős: egyrészt egy módszertani kérdést szerettem volna tisztázni, másrészt pedig a létező és nem létező szavak közötti morfológiai előfeszítési hatásokat megvizsgálni.

A módszertani rész további két alkérdésre oszlik: egyrészt, hogy az előfeszítés ugyanolyan hatásos-e tárgyeset-alanyeset sorrend esetén (pl. *kutyát-kutya*), mint alanyeset-tárgyeset párosításokkal (pl. *kutya-kutyát*). Létező szavak esetében úgy tűnik erősebb az előfeszítés a tárgyeset-alanyeset párosításoknál. A második alkérdés az volt, hogy intermodális előfeszítés (hallott és olvasott ingerek) esetén melyik párosítás a szerencsésebb: ha az előfeszítő szó auditoros és a célszó vizuális vagy éppen fordítva? Az előfeszítési hatásban nincsen különbség, azonban két indokunk is van, hogy hasonló kísérletek esetében inkább az auditoros előfeszítő-vizuális célszó párosítást használjuk: egyrészt bár az átlagokban valóban nincsen különbség, a szórás nagyobb hallott célszavak esetében, ami a statisztikát gyengítheti. Másrészt sokkal több a hibázás auditoros célszavak esetén – részben ebből is adódhat a nagyobb szórás, hiszen ennek köszönhetően kevesebb adatot kapunk. Tekintve, hogy a fentiek valószínűleg nem a nyelvi rendszer inherens tulajdonságaiból adódnak, hanem a hallási csatorna jellegzetességéből – tekintve, hogy ezen nagyobb a zaj, érdemes elkerülni ezt a zavaró tényezőt.

A létező és nem létező szavak markánsan különböznek egymástól előfeszítési kísérletekben. A létező szavaknál pozitív előfeszítési hatás jelentkezik, míg a nem létezőknél negatív – vagyis a „*dígyót*” nem létező hangsort lassabban olvassák ki a résztvevők, ha azt látták előtte, hogy „*dígyó*”, mint ha egy másik nem létező szót láttak előtte. Hasonló a helyzet a pontossággal is, a résztvevők gyakran tévesztettek, ha egy nem létező szó után annak más alakját mutatták be. Mindkét fenti megfigyelés valószínűleg egy gátlási folyamatnak köszönhető – egy ideiglenesen kialakított reprezentációt el kell vetni, melynek így magasabb az aktivációja, mintha nem lett volna előtte bemutatva az inger.

A dolgozat két következtetése tehát (1) gyakorlati okokból érdemes auditoros előfeszítő és vizuális célingereket használni, (2) tisztán formai előfeszítés úgy tűnik nem létezik, hiszen nem létező szavaknál nem találtunk előfeszítést.